

ОСНОВИ ДЕФЕКТОЛОГІЇ ТА ЛОГОПЕДІЇ

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність – 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійна програма –
«Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта»

Дисципліна циклу: нормативна
Рік навчання: 3. Семестр: 6
Кількість кредитів: 4 (120 год.)
Мова викладання: українська

Викладач курсу	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології і педагогіки Главацька Ольга Леонідівна
Е-mail викладача	Olga.raduk@gmail.com
Сторінка кафедри	https://www.wunu.edu.ua/department-kop-sgf/

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи дефектології та логопедії» спрямована на формування в здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про теоретико-методологічні засади дефектології та логопедії, оволодіння знаннями й уміннями щодо роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей раннього і дошкільного віку, а також розвиток готовності до застосування отриманих знань у професійній діяльності з метою забезпечення якісного освітнього процесу та створення сприятливих умов для інтеграції та соціалізації дітей з різними типами порушень.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомлення здобувачів з поняттями, предметом, завданнями, методологічними й теоретичними основами дефектології та логопедії; формування практичних навичок щодо організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами; формування у студентів умінь правильно діагностувати мовленнєві порушення та визначати ефективні шляхи корекційного впливу в дітей раннього і дошкільного віку; ознайомлення з основними формами організації логопедичної допомоги та профілактики мовленнєвих порушень у дітей раннього і дошкільного віку; розвиток професійного мислення і творчого підходу до роботи з дітьми з особливими освітніми

потребами; сприяння усвідомленню необхідності постійного особистісного і професійного самовдосконалення.

Зміст дисципліни «Основи дефектології та логопедії» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 012 Дошкільна освіта та профільну освітньо-професійної програми.

Структура курсу

Години (лек./сем.)		Тема	Результати навчання	Завдання
Денна	Заочна			
4/4	1/1	Тема 1. Предмет і завдання дефектології як науки. Роль логопедії в системі наук	Висвітлити предмет, мету і завдання дефектології, її зв'язок з іншими науками. Знати об'єкт і суб'єкт дефектології як науки. Обґрунтувати мету і завдання логопедії як науки. Розуміти актуальність професії логопеда. Знати понятійно-категоріальний апарат логопедії. Розкрити теоретичну і практичну спрямованість логопедії. З'ясувати принципи та методи логопедії.	Поточне опитування, презентація, тести, есе, творчі дебати
4/4		Тема 2. Види порушень психофізичного розвитку та їх причини	Розкрити суть технології використання Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей в освіті для визначення особливих освітніх потреб дитини. Знати сутність та основні принципи МКФ. Розуміти поняття і види норми. Розкрити умови, що визначають можливості розвитку дитини. Висвітлити загальні закономірності розвитку психіки в нормі. З'ясувати поняття про порушення в розвитку людини та їх причини. Знати класифікацію порушень психофізичного розвитку. Проаналізувати причини порушень психофізичного розвитку. Обґрунтувати структуру та закономірності порушеного розвитку.	Презентація, поточне опитування
4/4		Тема 3. Зміст корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку	Висвітлити зміст, сутність, мету, завдання корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Знати загальні вимоги до організації і змісту корекційно-розвивального педагогічного процесу. Обґрунтувати основні завдання та принципи служби раннього втручання. Розкрити сутність корекційно-розвивальної роботи у спеціальних закладах освіти. Проаналізувати теоретичні основи навчання і виховання дітей з ООП. Розкрити суть інклюзивної освіти в умовах	Презентація, поточне опитування, аналіз ситуацій, робота у групах

			закладу дошкільної освіти. З'ясувати сутність і відмінність понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція» й «інклюзивна освіта», «адаптація» та «модифікація». Висвітлити переваги інклюзивної освіти. Проаналізувати соціалізацію дитини з особливими освітніми потребами. Дати ґрунтовний аналіз особливостей партнерської взаємодії вихователя закладу дошкільної освіти з батьками дітей з особливими освітніми потребами.	
6/4	1/-	Тема 4. Корекційно-розвивальна робота з дітьми із мовленнєвими порушеннями	Знати анатомо-фізіологічні механізми мови й основні закономірності її розвитку у дітей. Розкрити причини й види мовних порушень. Дати психолого-педагогічну характеристику дітей із загальним недорозвитком мовлення. Знати специфіку роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Вміти проводити діагностику мовленнєвих порушень. Знати і уміти здійснювати логокорекційну роботу при ринолалії та дизартрії, застосовувати на практиці здоров'язберігаючі технології у роботі з дітьми із порушеннями мовлення. Визначити значущість музикотерапії при лікуванні заїкуватості. Визначити переваги використання казкотерапії для розвитку монологічного мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Довести значущість пісочної терапії в логопедичній роботі. Розкрити суть інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій у корекційно-виховній роботі з дітьми із порушеннями мовлення.	Поточне опитування, тести, творчі завдання, робота у групах
4/4	1/1	Тема 5. Специфіка роботи з дітьми із порушеннями опорно-рухового апарату	Знати види порушень опорно-рухового апарату, загальну характеристику дитячого церебрального паралічу. Висвітлити порушення мовні й психіки при ДЦП. Розкрити специфіку роботи з дітьми із порушеннями опорно-рухового апарату. Знати і уміти застосовувати на практиці здоров'язберігаючі технології у роботі з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату. Визначити значення кінезіотерапії у роботі з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату. Визначити ефективність ігрової, музичної та пісочної терапії у роботі з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату. Розкрити суть інтерактивних та	Поточне опитування

			інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми із порушеннями опорно-рухового апарату.	
4/4	1/-	Тема 6. Специфіка роботи з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру	Висвітлити поняття й причини раннього дитячого аутизму й аутистичні риси особистості. Знати можливості розвитку, освіти й соціалізації дітей з аутизмом. Розкрити специфіку роботи з дітьми, які мають розлади аутистичного спектру. Визначити ефективність ігротерапії у роботі з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру. Розкрити значення музикотерапії й танцювальної терапії у роботі з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру. Визначити переваги ізотерапії та пісочної терапії у роботі з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру.	Поточне опитування, есе
4/4	1/1	Тема 7. Корекційно-розвивальна робота з дітьми із затримкою психічного розвитку	Знати специфіку роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку. Розкрити значення ігротерапії у роботі з дітьми із затримкою психічного розвитку. Визначити ефективність музикотерапії та ізотерапії у роботі з дітьми із затримкою психічного розвитку. Розкрити суть ейдотехнології у корекційній роботі з дітьми із затримкою психічного розвитку. Довести значущість та ефективність казкотерапії як методу роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку.	Поточне опитування
2/2	1/-	Тема 8. Специфіка роботи з дітьми з порушеннями слуху	Висвітлити предмет і завдання сурдопедагогіки. Проаналізувати історію сурдопедагогіки. Знати причини порушень слуху, їх діагностику. Обґрунтувати педагогічну класифікацію осіб із недоліками слуху. Знати спеціальні технічні засоби для слабочуючих. Розкрити суть соціальної адаптації осіб з порушенням слуху.	Поточне опитування
2/2	1/-	Тема 9. Специфіка роботи з дітьми з порушеннями зору	Висвітлити предмет і завдання тифлопедагогіки. Проаналізувати історію тифлопедагогіки. Знати причини і наслідки порушення зору і способи його компенсації. Розкрити суть дошкільної освіти дітей з порушеннями зору.	Поточне опитування, творчі завдання, робота у групах

2/4	-	Тема 10. Професійний розвиток фахівців спеціальної освіти	Розуміти концепцію підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Розкрити сутність діяльності спеціального педагога в середовищі ЗДО. Обґрунтувати психолого-педагогічні аспекти формування професійної компетентності спеціального педагога. Проаналізувати життєдіяльність видатних дефектологів, зробити висновки.	Поточне опитування, творчі завдання
-----	---	---	---	-------------------------------------

Літературні джерела

Основні

1. Аргіропоулос Д., Тарнавська, Н. Інклюзивна педагогіка: навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, здобувачів освіти закладів вищої освіти. Житомир : Вид. О.О. Євенок,, 2020. 248 с. URL:

http://eprints.zu.edu.ua/31307/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0.pdf

2. Главацька О.Л. Попередження професійного вигорання фахівців інклюзивної освіти. *Інклюзія в дії: стратегії впровадження в Україні та світі*: колективна монографія / О. Главацька, Н. Горішна, Г. Слозанська та ін. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2022. С. 4–6, 56–98. URL:

<http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25417/1/monografia.pdf>

3. Главацька О. Л., Ратушняк Н. О., Олійник Г. М. Особливості партнерської взаємодії вихователя закладу дошкільної освіти з батьками дітей. *Суспільство та національні інтереси* : електрон. наук. журн. № 9(17) 2025. К. : Наукові перспективи. С. 138–150. URL:

[file:///C:/Users/admin/Downloads/%D0%A1%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_9_17_2025%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/%D0%A1%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_9_17_2025%20(1).pdf)

4. Главацька О.Л., Гуменюк О.С., Мойсеюк В.П. Попередження професійного вигорання як механізм збереження професійного здоров'я логопедів. *Актуальні питання гуманітарних наук*: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», Вип. 55. Том 1. 2022. С. 240–246. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/55_2022/part_1/39.pdf

5. Главацька О. Корекційно-розвивальна робота з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення: основні напрями. *Дошкільна і спеціальна освіта в умовах сьогодення: тенденції, ідеї, можливості*: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. 29 травня 2025 року (електронне видання) / укладачі М.В. Матішак, Н.В. Захарасевич; За заг. ред. Л.О. Мацук. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. С. 49–54. URL:

<https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzQbfxjswnghqCPLsjSHnSSrFLSG?projector=1&messagePartId=0.1>

6. Главацька О. Значення мовленнєво-ігрової діяльності у розвитку мовлення дошкільників. *Інноваційні процеси освітньої сфери України та в країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 4-5 грудня 2024 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2024. С. 217–221. URL: <https://conference.wunu.edu.ua/index.php/iposu/article/view/524/483>
7. Главацька О.Л. Розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку в ігровій діяльності. *Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної освіти сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 20-22 червня 2024 року). Тернопіль : ЗУНУ, 2024. С. 199–203. URL: <https://conference.wunu.edu.ua/index.php/tpsgosu/article/view/359/335>
8. Главацька О. Професійне самовиховання як фактор розвитку фахівців спеціальної та інклюзивної освіти. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 11 травня 2023 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2023. С. 296–300. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48120>
9. Новий Закон України «Про дошкільну освіту» (введений у дію з 1 січня 2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
10. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>
11. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.
12. Кузава І.Б., Дем'янюк С. Організація інклюзивного середовища у закладі дошкільної освіти. *Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти*. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І.М. Брушневська, Г.О. Гац, Н.С. Карабанова, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л.П. Стасюк. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 43–46.
13. Кузава І. Роль інклюзивної освіти у формуванні професійної готовності майбутніх учителів-дефектологів. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12– 13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2022. С. 121–128.
14. Лук'яник Л.В. Основи дефектології та логопедії : навч.-метод. посіб. Видання 3-тє, уточнене й доповнене. Рівне : О. Зень, 2023. 164 с.
15. Нова редакція Порядку організації інклюзивного навчання у ЗДО. URL: <https://www.facebook.com/groups/598407812179077/posts/1146581474028372/>
16. Нормативно-правова база з питань інклюзивної освіти. URL: <http://www.kharkivosvita.net.ua/document/6248>
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» № 1036 від 26 серпня 2025 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1036-2025-%D0%BF#n2>
18. Ратушняк Н.О., Писарчук О.Т., Главацька О.Л. Підготовка вчителя до організації інклюзивного освітньо-розвивального середовища. *Вісник науки та освіти* : електрон. наук. журн. № 8(38) 2025. К. : Наукові перспективи. С. 1688–1699.

19. Середа І. В., Кисличенко В. А. Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти з курсу. Частина І. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2020. 164 с.

20. Спеціальна освіта : навчально-методичне забезпечення ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта освітнього ступеня магістра [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. І. Сидорук, З. Мацюк]. Луцьк : Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2023. 203 с. URL:

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22775/1/navch_pos_IO.pdf

21. Hlavatska O., Pysarchuk O. Self-education as a factor in preventing professional burnout of teachers in educational institutions. *International review for humans and natural sciences*. Zurich-Switzerland, 2025. P. 63–81.

Додаткові

1. Бегас Л. Д. Основи дефектології та логопедія: навчально-методичний посібник. Умань : Візаві, 2013. 123 с.

2. Бєвзюк М.С., Білан В.А., Голуб Н.П. Спеціальні методики корекційної освіти у питаннях і відповідях: навчальний посібник. Умань : АЛМІ, 2015. 76 с.

3. Волощенко Н. О., Коваль Ю. О. Освітньо-розвивальний потенціал Lego-технологій у розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. Випуск 11(3): педагогічні науки, 2019. С. 88–98.

4. Гельбак А. Музикотерапія у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. Кропивницький : КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2019. 50 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібн. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

6. Костенко Т.М., Гудим І.М. Навчання дітей із порушеннями зору: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 184 с.

7. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н.А. Савчук, Ю.П. Симончук, Л.П. Стасюк, І.Б. Кузава, В.В. Терпелюк, Ю.Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2019. 344 с.

8. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. *Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі* : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю.Й. Тулашвілі. Луцьк : ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

9. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: навчально-методичний посібник. Суми : Курбаков С. Г., 2013. 144 с.

10. Логопедія: підручник / М. П. Шеремет, В. В. Тарасун, С.Ю. Конопляста та ін. / за ред. М. П. Шеремет, МОН України. К. : Слово, 2010. 374 с.

11. Навчання дітей із порушеннями слуху : навчально-методичний посібник / С.В. Кульбіда та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.

12. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

13. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

14. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К.М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

15. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. 264 с.

16. Шеремет М. К., Ревуцька О. В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навч. посіб. К. : [б. в.], 2009. 244 с.

17. Цимбал-Слатвінська С. В. Професійне мовлення логопеда: навчально-методичний посіб. Умань : Візаві, 2017. 151 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися встановлених дедлайнів, а у разі їх порушення без поважної причини оцінка за завдання може бути знижена. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час модульних контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, програма Kahoot).

- **Політика щодо відвідування:** За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Середнє арифметичне з оцінок отриманих під час опитування на кожному практичному занятті.	Модульна контрольна робота (теми 1-10, 4 теорет. пит. по 25 балів).	Оцінка за виконане завдання.	Оцінка за виконане завдання.	Тестові завдання (25 тестів по 2б. за тест) – макс. 50 балів. 2 теорет. пит. по 25 балів – макс. 50 балів.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)

35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)